

BIJES MAFIJE

'Pisca Gomorre čuvaju, ali kad-tad će ga ubiti'

● **Neoprostiva uvreda.** Saviano je otišao baš u Casal di Principe i javno obiteljima klana Casalesi poručio da moraju nestati iz zemlje koju su osramotili. Nitko to prije tamo nije rekao mafiji, ni predsjednici ni premijeri

Uoči hrvatske premijere kontroverznog talijanskog filma u režiji Mattea Garrone, razgovarali smo s jednim od scenarista Maurizioom Brauccijem

● DRAGAN JURAK

Na ulazu u sirotinjski stambeni kompleks dječak s namirnicama u rukama pozdravlja vršnjaka. "Što ima", pita dječak s namirnicama. "Radim", odgovara mlađi tinejdžer, pogledavajući čas jednu, čas drugu stranu ulice. Pod "poslom" očito misli na stražarenje. Dječak s namirnicama, očito također "zaposlen", betonskim mostićem ulazi u golemi kompleks nalik iračkom stambenom bloku koji drže pobunjenici. No, ovo nije Faludža, nego Napulj: četvrt Vele di Scampia, najveća dilerska lokacija na svijetu, u kojoj Camorra ostvaruje pola milijuna eura prometa dnevno. Scampia je mafijapolis. Camorrina antiutopijska verzija Le Corbusierovih stambenoposlovnih utopija. U prizemlju zajednice trguje se drogom; u garažama se u mafiju iniciraju desetogodišnji dječaci; na gornjim katovima žive obitelji mafijinih zaposlenika ili zatvorenika; a na krovovima, gdje se djeca brčkaju u plastičnim bazenima, deseci stražara motre kretanje karabinijera. Svi stanari kompleksa žive unutar mafije i povezani su s njom. Scampia je ulaz u "Gomorru", film Mattea Garronea snimljen prema bestselleru Roberta Saviana, prema kojem "Sopranosi" izgledaju poput "Bandača". Od izlaska knjige

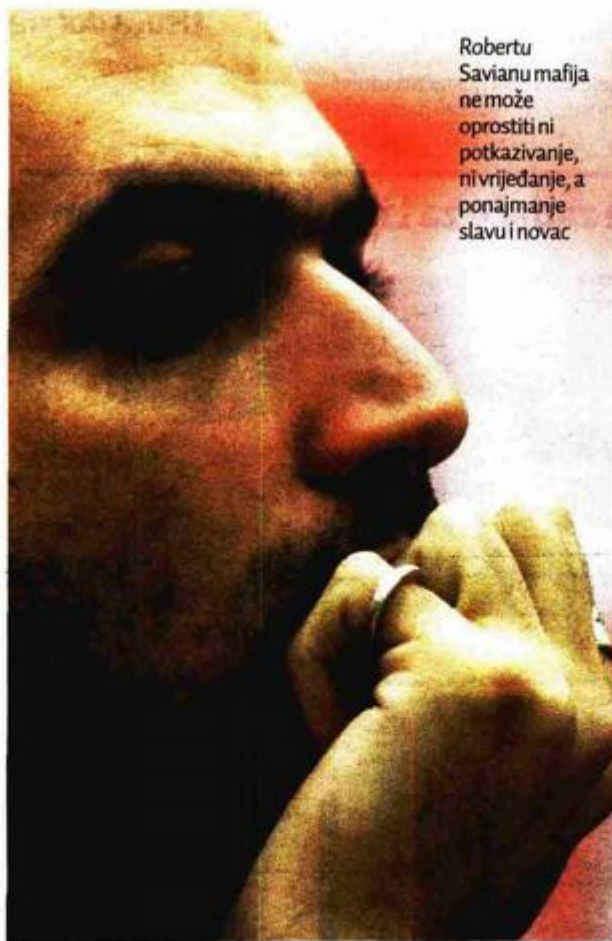
Saviano živi pod zaštitom policije. Od premijere film je osvojio Veliku nagradu žirija u Cannesu i Europsku nagradu za film godine. No, slava ne pomaže Savianu. Maurizio Braucci, jedan od koscenarista "Gomorre", kaže nam da mafija ne može oprostiti Robertu Savianu što se obogatio i postao slavan na njen račun. Knjiga Roberta Saviana stavila je Camorru u središte pozornosti Italije, a sada i svijeta. To je jedan od velikih fenomena 'Gomorre'. Ovu srijedu je uhićen krupni kamorist - Giuseppe Setola, pripadnik klana Casalesi iz Casal di Principea, male regije blizu Caserte. Casalesi se smatra najmoćnijim klanom Camorre. Razlog zbog kojeg je Roberto Saviano trenutačno pod zaštitom vojske i karabinijera jest to što je u rujnu 2006. otišao baš u Casal di Principe na predstavljajući knjige i tamo javno trima najvažnijima obiteljima klana Casalesi poručio da moraju nestati iz zemlje koju su osramotili. Za Camorru je to bila neoprostiva uvreda. Nitko to prije u Casal di Principeu nije rekao mafiji: ni predsjednici, ni premijeri. Sljedećeg dana Saviano je stavljen pod zaštitu. Od tada više nema normalan život. Seli se iz jedne sigurne kuće u drugu, iz policijske postaje u vojarnu. Živi u velikoj usamljenosti. Mafija je na njega bacila fetvu kakvu je prije dvadeset godina Homeini bacio na Salmana Rushdieja.

● **Jeste li u kontaktu sa Savianom?**

- Da. Ali s njime se gotovo nemoguće naći. Program zaštite je takav da je neprestano u pokretu. Niti na jednome mjestu ne ostaje dulje od dva tjedna.

● **Postoji li rješenje?**

- Oni možda sada ništa neće

Robertu Savianu mafija ne može oprostiti ni potkazivanje, ni vrijeđanje, a ponajmanje slavu i novac

poduzimati. No, fetva Camorre nema vremensko ograničenje. Možda će ga sada poštediti, ali ubit će ga za dvadeset ili trideset godina. Za Camorru, Roberto Saviano je izdajnik, policijski doušnik: u svojoj knjizi navodio je stvarna imena kamorista. Mafija je kultura koja se nalazi unutar kulture obitelji, unutar katoličke kulture, unutar kulture nerazvijenih, siromašnih pokrajina. Tu kulturu impregnira omerta, zakon šutnje. Nedavno su karabinijeri u Napulju pokušali uhiti jednu osobu,

no građani četvrti u kojoj se odvijala akcija zaustavili su policiju. Vanjski svijet za te se ljude očituje samo kroz policiju, represiju. Roberto Saviano prešao je iz kulture i prešao u vanjski svijet. Mafija mu ne može oprostiti ni potkazivanje, ni vrijeđanje, a ponajmanje slavu i novac. Na kraju krajeva, on se proslavio i obogatio na mafijaškoj branši, njezinu patentu.

● **Kakav je odnos Camorre prema Matteu Garroneu, redatelju filma, koji sada postaje jednako sla-**

van i poznat kao i knjiga.

- Camorru Matteo ne zanima. Za njih je simbol Roberto.

● **'Gomorra' je snimana na različitim lokacijama. Mnoge scene snimljene su u Vele di Scampiji. Snimatelj Marco Onorato rekao je za InCamera magazin da se 'dnevno snimalo samo nekoliko sati jer su zbog cracka ljudi postajali agresivni pa je sigurnost ekipe bila ugrožena'.**

- Riječ je o pogrešci. Marco Onorato mislio je na Pinto. Mnogo materijala snimljeno je u Scampiji, ali ovdje je riječ o getu u kojem je snimana scena gdje Afrikanci prodaju drogu. Tamo smo snimali samo sat dnevno jer su pod utjecajem cracka dileri i narkomani postajali sludeni i vrlo opasni.

● **Rođeni ste u Napulju. Jeste li imali kakvih iskustava s Camorrom?**

- Naravno. To je posve normalno kad odrastate u siromašnim četvrtima. Dakako, ja nisam član mafije i ne živim s njom svaki dan - Napulj ipak nije Bagdad. No, ako u Napulju otvorite dućan, možete biti sigurni da će vam dva dana kasnije netko doći na vrata i reći: 'O, kako lijep dućan'. Tada počinje plaćanje 'zaštite'. No, nije riječ samo o malim dućanima. Jedan od većih šefova Camorre uspio je kupiti dio Banco di Parma. Tijekom vikenda skupljen je novac od malih dućandžija i u ponedjeljak ujutro na burzi je kupljena ugledna banka. Tako Camorra ulazi duboko u gospodarstvo. Velike profite Camorra je ostvarila i s dolaskom eura, i to ne samo na razini spekulacije. Ljudi su tada osiromašili, mafija je imala novac, mafija je bila likvidna i u trenutku krize pojavila se kao izvaninstitucional-

na banka... Kod mafije postoji samo jedna novost: biznis, biznis, biznis.

● **Na 'Gomorri' je radilo šest scenarista, uključujući i Garronea. Koji je bio vaš posebni scenaristički zadatak?**

- Garrone me koristio kao scenarista 'na terenu'. Odlazio sam s ekipom na snimanja, na lokacije gdje se scenarij povezivao sa stvarnošću, prilagođavao, gdje su se unosile neke promjene u priču i dijaloge. Garrone je zapravo imao dvije skupine scenarista: one koji su radili za stolom, u Garroneovoj kući, i one koji su improvizirali na terenu. Tako smo Massimo Gaudio i ja mijenjali neke dijelove scenarija tijekom samog snimanja.

● **U filmu nema glamura svojstvenog žanru mafijaških opera i, općenito, gangsterskog filma Scorseje, Coppole ili, još dalje, Cagneyja ili Paula Munija. Nema ničega glamurnog ni romantičnog u Scampiji ili u trgovini toksičnim otpadom.**

- To je najvažniji aspekt filma. Medijska slika mafije zagadena je lošom televizijom. Mogu zamisliti momke iz predgrađa Napulja kako, gledajući 'Gomorru', zapravo ne shvaćaju što to gledaju. Prikazivanje kamorista kao ružnih, zlih, groznih spodoba nije uobičajeno. Filmovi ponekad previše slave mafijaše. Televizija je još gora. Čitava serija talijanskih TV filmova o poznatim mafijašima portretira ih kao slavne osobe, kao romantične heroje.

● **'Gomorra' dekonstruira te gangsterske mitove.**

- Ne znam je li to moguće. Riječ je samo o jednom filmu. Promjena reprezentacije - to da. Ali ovo je samo jedan, usa-

Evidencijski broj / Article ID: 8714074
 Vrsta novine / Frequency: Dnevna
 Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
 Rubrika / Section: Panorama

**Droga i falsifikat:
 Novac koji okreću
 trgovinom drogom
 ulažu i u lažnu
 dizajnersku odjeću**

**Toksični otpad:
 Garrone je želio
 snimiti film zbog
 slike djece koja
 voze kamione**

Redatelj Garrone me koristio kao scenarista na terenu. Odlazio sam s ekipom na snimanja, na lokacije gdje se scenarij povezivao sa stvarnošću, prilagođavao, gdje su se unosile neke promjene u priču i dijaloge, opisuje svoju ulogu u snimanju filma naš sugovornik Maurizio Braucci, koscenarist filma 'Gomorra', koji je u Zagreb došao na hrvatsku premijeru

CROPIX/VEKOSLAV SKLEDAR

**Susreti s mafijom:
 U siromašnim
 četvrtima
 normalno je da ih
 svaki dan vidite**

**Bez glamura:
 To je najvažniji
 aspekt filma, slika
 mafije zagađena je
 lošom televizijom**

mljeni film.

● Umjesto mafijaških uzbuđenja film gledatelju nudi mafijaški očaj. Je li to moralnija pozicija?

- Mislite li tako?

● Da.

- Hm. Ne znam. Ja sam jedini od autora i suradnika filma koji živi u Napulju. Osjećam da me dio tamošnjih ljudi gleda kao izdajnika: zato što 'ružno pričam o njima', jer dajem 'lošu sliku grada', jer u filmu nema suosjećanja... Za mene je 'Gomorra' film o dehumanizaciji. Ljudi koji žive u takvom okruženju udaljavaju se od ljudskosti. Slažem se s vama. Ali, nisam siguran koliko ljudi film vide kao pošten i etičan.

● Neki zaposlenici Camorre su sasvim obični ljudi. Poput 'poštara', postarijeg muškarca koji obiteljima zatvorenih pripadnika organizacije nosi mirovine. U knjizi glavni lik je Saviano. U filmu on je izostavljen: glavni lik je svakodnevn život pod Camorrom.

- Točno. Za mene 'Gomorra' nije film o kamoristima, nego o običnim ljudima. Glavni likovi su oni koji su prisiljeni živjeti unutar Camorre: 'poštar', krojač koji šiva lažnjake, dje-

ca... Kada sam se prvi put susreo s Garroneom, rekao mi je: 'Želim snimiti ovaj film, pročitao sam tu knjigu, a u glavi mi je samo slika djece koja za mafiju voze kamione s toksičnim otpadom'. Mislilo je na male Rome koje je mafija nabrzinu sakupila kako bi preuzeli kamione koje su nezadovoljni vozači napustili.

● U filmu mafija regrutira djecu kao jeftinu radnu snagu.

- Da, a posebno je zanimljivo da su djeca stvarno bila u stanju voziti te velike tegljače. Produkcija je koristila vozače koji su ležali u kabinama. Djeca su uistinu vozila kamione.

● Kao incijaciju u Camorru djeca moraju proći test: u improviziranu pancirku koju nose na grudima ispljuju im se metak.

- To je detalj iz knjige, ali ne i detalj iz stvarnog života. Svjedočanstva o takvome nečemu nigdje nećete naći. To nije 'sto posto istina', što ne znači da ne bi mogla biti ili da jednoga dana neće biti.

● Pasquale, krojač koji radi za mafiju, na televiziji gleda Scarlett Johansson kako se na crvenom tepihu filmskog festivala u Veneciji pojavljuje u haljini, 'lažnjaku' koji je on sašio.

- To isto možemo nazvati 'metaforičkom reprezentacijom'. Nije Camorra sašila haljinu koju Scarlett Johanson nosi na Mostri, nego smo mi njezinu haljinu 'piratizirali' za potrebe filma. Isprva smo mislili kopirati haljinu koju je nosila Angelina Jolie. Ali za pojavljivanje Angeline Jolie nismo dobili prava. Tako se pojavila Scarlett Johanson. No, novac koji Camorra okreće na trgovini drogom u Scampiji u velikoj se mjeri investira u proizvodnju

lažne dizajnerske odjeće. To uključuje i fabriku najkvalitetnije robe, robe za crvene tepihe.

● Može li se demokracija uspješno boriti protiv mafije?

- To pitanje možemo ovako okrenuti. Prijatelj novinar, koji je godine proveo u Africi, pričao mi je da se tamo kao najveći investitori pojavljuju Rusi i Kinezi. Oni nemaju problema s ljudskim pravima, oni nemaju problema s demokratskim procedurama. Zbog toga u vrlo kratkom roku uspijevaju preuzeti tržište. To tjera zapadne zemlje da se i same ne obaziru na ljudska prava i demokratske procedure. Biznis je zakon današnjice. A biznis nam govori da su ljudska prava i demokracija problem ako želite biti konkurentni. Da se vratim na vaše pitanje. Naravno da se demokracije mogu boriti protiv mafije. Mafija je njihov prirodni neprijatelj. No, demokracije su danas pod udarom mnogo jačih sila.

Ono što je sigurno jest da je povijest mafije uvijek usko povezana s raznim vlastima: bilo fašističkom, savezničkom nakon iskrcavanja na Siciliji ili demokratskom. Primjerice, nakon potresa 1981. vlada je investirala golem novac u obnovu. No, on je završio u džepovima Camorre. Cijela povijest mafije u regiji Quindici u posljednja dva desetljeća, serija sukoba i krvoprolića, posljedica je te vladine investicije. Žene jedne obitelji ubijaju na ulici žene iz druge obitelji - zato što je jedan klan uzeo dvije milijarde lira vladina novca i nije ga podijelio s drugim klanom. Moć mafijaških obitelji uvijek je povezana s politikom vlasti prema regijama koje mafija zaposjeda. ●